

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

ERASMUS+

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие на дезинформацията
за възрастните хора

Обучителна програма

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Въведение

В днешния бързо променящ се дигитален свят хората трябва да могат да се ориентират безопасно и ефективно в потока от онлайн информация. Проектът DIGIMEDIA4SEN има за цел да засили уменията за дигитална медийна грамотност на възрастни на възраст 50 и повече години, както и на обучители на възрастни и медийни обучители, които ги подкрепят.

Програмата помага на участниците да оценяват критично медийните послания, да разпознават и да се борят с дезинформацията и да станат отговорни, уверени и етични дигитални граждани. Той съчетава теория с практика чрез интерактивни дейности и примери от реалния живот.

Базирана на принципите на ученето за възрастни (андрология), тази учебна програма оценява житейския опит и предишните знания на участниците. Анализът на нуждите, проведен преди обучението, идентифицира пропуски в уменията, очакванията и целите, за да се гарантира, че учебното съдържание е подходящо и мотивиращо.

Глобалният опит – като пандемията от COVID-19 – показва важността на дигиталната грамотност. Възрастните хора с дигитални умения се справиха по-ефективно с изолацията и информационния поток, докато други се затрудниха. Предлагайки интерактивно обучение, тази програма дава възможност на участниците да използват дигитални инструменти уверено, да анализират критично онлайн информацията и да практикуват етично онлайн поведение.

В крайна сметка учебната програма DIGIMEDIA4SEN подкрепя ученето през целия живот, дигиталното приобщаване и развитието на устойчиви, добре информирани общности.

Информация за програмата

- Целева аудитория: Възрастни на възраст 50+ и обучители на възрастни, които се интересуват от дигитална медийна грамотност и борба с дезинформацията.
- Продължителност: 24 часа
- Координираща организация: Център за образование за възрастни Çoğum, Турция.
- Партньори: Фондация "Съвременна плевенска медия" (България), "Европа за теб" (Чехия) и Асоциация "Наука, изкуство и култура през целия живот" (LESACA, Турция).

Структура на курса

Учебният план се състои от четири взаимосвързани модула, разработени за гъвкавост, практичност и релевантност към реалния свят. Всеки модул включва уроци, които насърчават активното участие, споделянето на опит и незабавното прилагане на уменията в ежедневието.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Модул 1: Въведение в дигиталните медии и основните дигитални умения (6 часа)

Обща цел

Този модул запознава участниците с основните концепции на дигиталните медии, помага им да се научат как да използват ефективно основните дигитални устройства и инструменти и преподава основни практики за онлайн безопасност. Той подкрепя възрастните хора да се адаптират към дигиталния свят и повишава увереността им в използването на технологиите.

Резултати от обучението

До края на този модул участниците ще могат:

- идентифициране на различни видове дигитални медии и техните основни цели;
- използвайте поне две дигитални устройства (компютър, таблет или смартфон) за ежедневни задачи;
- търсене на информация онлайн с помощта на ключови думи и филтри;
- безопасно създаване, изпращане и управление на имейл съобщения;
- прилагайте силни практики за защита на парола и поверителност в социалните мрежи.

Материали:

- Брошура с визуални елементи и ключови термини
- Инфографика "Моят дигитален отпечатък"
- Кратки видеоклипове: *Какво е дигитална медия?, Как работи интернет?*
- Работни листове за идентифициране на устройства и на сигурни пароли

Урок 1.1: Разбиране на дигиталните медии в ежедневието (2 часа)

1. Изследване на вселената на дигиталните медии

Участниците изследват различни видове дигитални медии като уебсайтове, блогове, новинарски портали, видео платформи (YouTube), подкасти и стрийминг услуги (Netflix, Spotify). Те обсъждат как тези медии могат да поддържат ежедневните нужди, като учене, забавление и комуникация.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Пример: Намиране на местни новини в YouTube или следване на канал за готвене в Instagram, вместо гледане на телевизия.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да обяснят разликата между традиционните и дигиталните медии, като използват примери от ежедневието.

2. Социални мрежи и ежедневна комуникация

Участниците научават за популярните социални платформи (Facebook, Instagram, WhatsApp, X) и как да използват основни инструменти за взаимодействие като харесване, споделяне, коментиране и съобщения. Те също така обсъждат как фалшивата информация може да се разпространява, например чрез фалшиви здравни съвети или измамни съобщения в групи в WhatsApp.

Дейност: *"Открийте фалшификатите"* – участниците анализират истински и фалшиви публикации в социалните мрежи.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да разпознават признаци на ненадеждно съдържание в социалните мрежи.

3. Какво е цифров отпечатък?

Цифровият отпечатък означава следите, които хората оставят онлайн – посетени уебсайтове, извършени търсения и споделена информация. Участниците научават как тези следи оформят тяхната дигитална репутация и как да ги управляват отговорно.

Пример: Стар публичен коментар или снимка все още може да се показват в онлайн търсения години по-късно.

Интерактивна задача: *"Моят дигитален отпечатък"* – участниците размишляват върху собствените си онлайн следи и обсъждат как да ги защитят.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират примери за своя дигитален отпечатък и да опишат начини за безопасното му управление.

4. Онлайн идентичност и дигитална репутация

Участниците изследват как тяхната онлайн идентичност отразява истинската им личност. Те научават как онлайн поведението влияе на репутацията и как да изградят положителен дигитален имидж.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да изброят две действия, които помагат за създаването и поддържането на положителна дигитална репутация.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Ключови термини (прости обяснения):

- *Дигитален отпечатък*: следите, които оставяте в интернет.
- *Дигитална репутация*: образът, който другите формират за вас въз основа на вашата онлайн активност.

Урок 1.2: Използване на цифрови устройства и онлайн инструменти (2 часа)

1. Откриване на устройства

Участниците сравняват различни дигитални устройства - компютри, планшети и смартфони и научават основните им характеристики. Те практикуват прехвърляне на данни, използване на облачно съхранение (Google Drive, iCloud) и синхронизиране на устройства.

Дейност: "Открий моето устройство" – участниците изследват нова функция на собственото си устройство и я споделят с другите.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират ключови функции на своите цифрови устройства и да ги използват за основни задачи.

2. Интелигентно търсене

Участниците научават как да намират точна информация с помощта на Google или други инструменти за търсене. Те практикуват техники за търсене като:

- използване на кавички за точни фрази,
- с изключение на думи със знак минус,
- търсене в рамките на конкретен уебсайт с помощта на *site:*,
- филтриране на резултатите по дата или език.

Пример: Търсене на "здравословни рецепти *site:bbc.com*", за да намерите надеждни резултати.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да извършват онлайн търсене, като използват поне един оператор за разширено търсене.

3. Всекидневни имейл умения

Участниците създават или актуализират своите имейл акаунти (Gmail, Outlook) и се научават да изпращат, получават и организират имейли. Те практикуват безопасно прикачване на файлове и идентифициране на спам или фишинг съобщения.

Пример: Забелязване на фалшив имейл за доставка, който иска плащане.

Практическа задача: Изпращане на тестов имейл с прикачен файл до друг участник.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Цел на обучението:

- Участниците ще могат безопасно да изпращат и получават имейли и да идентифицират подозрителни или фалшиви съобщения.

Урок 1.3: Безопасност и поверителност онлайн (2 часа)

1. Парола и сигурност на акаунта

Участниците научават как да създават силни пароли, използвайки комбинация от букви, цифри и символи. Те изследват мениджъри на пароли като LastPass или Bitwarden и разбират защо всеки акаунт трябва да има уникална парола.

Дейност: "Проверка на паролата" – участниците пренаписват слаби пароли, за да ги направят по-силни.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да създават силни и сигурни пароли за своите акаунти.

2. Разпознаване на онлайн измами

Участниците научават за фишинг имейли, фалшиви уебсайтове и измамни съобщения. Те обсъждат как да идентифицират и избягват онлайн измами, особено тези, насочени към възрастни хора.

Пример: Съобщение, което се представя за пощенска станция или банка, с искане за лични данни.

Дейност: Преглед на примери за измамни имейли и маркиране на предупредителни знаци.

Съвет за местна адаптация: Обучителите включват надеждни и подходящи източници за всяка страна, например:

- pravatami.bg, pariteni.bg (България)
- turkiye.gov.tr (e-Devlet) (Турция)
- ct24.cz (Чехия)

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да разпознаят често срещаните видове онлайн измами и да обяснят как да ги избегнат.

3. Управление на поверителността в социалните мрежи

Участниците научават как да коригират настройките за поверителност във Facebook, Instagram и WhatsApp. Те практикуват контрол кой може да вижда публикациите им, управление на лична информация и блокиране на нежелано съдържание.

Дейност: "Поверителност на практика" – участниците променят настройка за поверителност по време на урока.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да прилагат настройки за защита на поверителността в поне една социална мрежа.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Ключови изводи

В края на този модул участниците ще могат:

- ✓ да разберат какво представляват дигиталните мрежи и как те се свързват с ежедневието;
- ✓ да използват цифрови устройства уверено;
- ✓ ефективно да намират и проверяват информация;
- ✓ защита на поверителността и сигурността им онлайн;
- ✓ изграждане на осведоменост за тяхната онлайн идентичност и репутация.

Общ резултат:

Участниците стават по-уверени, информирани и сигурни потребители в дигиталния свят.

Модул 2: Медийна грамотност, критично мислене и етика (6 часа)

Обща цел

Този модул развива способността на участниците критично и етично да анализират медийното съдържание. Той укрепва уменията им за критично мислене, помага им да разпознават манипулациите и пристрастията и насърчава отговорното и уважително онлайн поведение. Чрез примери от реални медии, групови дискусии и практически упражнения участниците се научават да разбират как медиите влияят на емоциите, мненията и обществото.

Резултати от обучението

До края на този модул участниците ще могат:

- идентифициране и анализиране на основните елементи на текстовите, визуалните и видео медиите;
- разпознаване на манипулация и емоционално влияние в медийните послания;
- използвайте стратегии за задаване на въпроси, за да проверите надеждността на информацията;
- разбиране на основните етични принципи на журналистиката и използването на медиите;
- приложете метода "Помислете, преди да споделите", преди да споделяте съдържание онлайн.

Материали:

- Контролен списък "5W1H"
- Плакат "Мисли преди да споделиш"

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

- Примери за новини от реалния живот и етични дилеми
- Кратки видеоклипове: *Как медиите оформят възприятието*

Урок 2.1: Деконструиране на структурите на медийните съобщения (2 часа)

1. Как се изграждат медийните съобщения

Участниците научават как се създават медийните съобщения с помощта на текст, визуални и видео материали. Те изследват заглавия, потенциални клиенти, цитати и източници, за да разберат как езикът и дизайнът оформят значението. Примерите показват как снимките, инфографиките или редакциите на видеоклипове могат да променят усещането за дадена история.

Пример: Сравняване на оригинална снимка с изрязана, за да се скрие човек или предмет.

Цел на обучението:

- Участниците **ще могат да** идентифицират ключовите компоненти на медийното съобщение и да обяснят как всяка част влияе на значението.

2. Анализирание на заглавия и визуални материали

Участниците изследват как заглавията привличат вниманието и как понякога могат да подвеждат. Те също така проверяват дали визуалните елементи отговарят на историята или са извадени от контекста.

Дейност: *"Заглавие или кукичка?"* – участниците свързват подвеждащите заглавия с реални новини.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да открият разликите между заглавията, визуалните елементи и съдържанието на статията и да преценят дали дадена история е надеждна.

3. Емоционална манипулация в медиите

Участниците обсъждат как емоции като страх, гняв, надежда или тъга се използват, за да повлияят на читателите и зрителите. Те анализират примери от реалния живот, като фалшиви здравни твърдения по време на пандемията или емоционални благотворителни реклами.

Дейност: *"Емоция и послание"* – участниците идентифицират кои емоции се използват в избрани медийни извадки и защо.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да разпознаят как емоционалните тригери се използват за влияние върху мненията и решенията.

Основни понятия:

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

- *Манипулация*: несправедливо въздействие върху чувствата или мненията на хората.
- *Пристрастие*: предпочитание или отношение, което пречи на обективността.
- *Пропаганда*: разпространение на съобщения за популяризиране на конкретна кауза или гледна точка.

Урок 2.2: Развиване на умения за критично мислене (2 часа)

1. Поставяне под въпрос на медийно съдържание с метода 5W1H

Участниците се научават да анализират информацията, като задават шест основни въпроса:

Кой, Какво, Кога, Къде, Защо и Как.

Примери и определящи въпроси:

- **Кой** го е създал? Авторът надежден ли е или анонимен?
- **Какво** послание изпраща?
- **Кога** е публикуван? Скорошно ли е?
- **Къде** се случи това? Какъв е контекстът?
- **Защо** беше споделено? Да информирате, убеждавате или продавате?
- **Как** се представя – какъв тон, думи или визуални елементи се използват?

Дейност: "Попитайте, преди да повярвате" – участниците използват контролния списък 5W1H, за да анализират онлайн статия.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да използват подхода 5W1H, за да оценят точността и целта на информацията.

2. Разбиране на медийното влияние и възприятие

Участниците изследват как медиите оформят общественото мнение и влияят върху решенията относно здравето, околната среда или политиката. Те сравняват как едно и също събитие се отразява от различни медии, за да видят как кадрирането променя възприятието.

Пример: Сравняване на начина, по който два вестника описват увеличение на цените на горивата или протестно събитие.

Дейност: "Една и съща история, различна рамка" – участниците четат две версии на една история и идентифицират разликите в тона, акцента и посланието.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да обяснят как медийното кадриране може да промени разбирането на хората за едно и също събитие.

3. Виждане на различни гледни точки

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Участниците обсъждат как хора от различни култури или политически среди могат да интерпретират едни и същи новини по различен начин. Те практикуват съпричастност и критична осведоменост, като сравняват национални и международни източници.

Дейност: *"Две страни на една история"* – групите анализират как една тема се появява в местни срещу чуждестранни медии.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират множество гледни точки и да разберат как културата и контекстът влияят на интерпретацията.

Съвет за местна адаптация:

Обучителите могат да включат национални примери:

- *Anadolu Ajansı* (Турция)
- *БНТ Новини* (България)
- *Česká televize* (Чешка република)

Урок 2.3: Етика и отговорно използване на медиите (2 часа)

1. Разбиране на журналистическата етика

Участниците научават за основните принципи на етичната журналистика: правдивост, безпристрастност, обективност, прозрачност, зачитане на неприкосновеността на личния живот и обществен интерес. Те обсъждат какво се случва, когато тези ценности бъдат игнорирани, като загуба на доверие или поляризация.

Дейност: *"Етично или не?"* – участниците оценяват реални или измислени медийни истории и решават дали спазват етичните стандарти.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да опишат основните етични принципи, които ръководят отговорната журналистика и да обяснят защо са важни.

2. Отговорност за споделяне: Моята клетва за дигитална отговорност

Участниците обсъждат личната си отговорност като медийни потребители и споделящи. Те разсъждават върху това как споделянето на невярна или непроверена информация може да причини вреда или объркване.

Дейност: *"Моята клетва за дигитална отговорност"* – всеки участник пише едно лично правило като "Проверявам, преди споделя" или "Мисля, преди да публикувам".

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да обяснят значението на личната отговорност при споделяне на съдържание онлайн.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

3. Петте въпроса, които трябва да зададете, преди да споделите

Участниците практикуват по метода "Мислете преди да споделите". Те се научават да проверяват пет прости въпроса, преди да препрашат, публикуват отново или коментират онлайн съдържание.

Петте въпроса:

- А. **Какъв е източникът?** Кой го публикува? Надежден ли е или анонимен?
- Б. **Има ли доказателства?** Има ли факти, данни или експертни мнения в подкрепа на това?
- В. **Каква е целта?** За какво е предназначен - да информира, продава или манипулира?
- Г. **Актуално ли е?** Датата скорозна ли е или старото съдържание се използва повторно?
- Д. **Предизвиква ли емоции?** Ядосва ли ме, прави ме страхлив или прекалено щастлив?

Дейност: "Споделяне или не?" – участниците преглеждат реални или симулирани публикации и решават дали ще ги споделят или не, обяснявайки мотивите си.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да приложат контролния списък от 5 въпроса, за да решат дали съдържанието е надеждно, преди да го споделят.

Ключови изводи

В края на този модул участниците:

- ✓ да разберете как се създават медийните послания и как те влияят на емоциите и мненията;
- ✓ може да се задава въпрос и проверява информация, използвайки метода 5W1H;
- ✓ разпознаване на манипулации, пристрастия и емоционални тригери в медиите;
- ✓ разбират основните принципи на етичната журналистика и отговорната комуникация;
- ✓ прилагат практически инструменти като контролния списък с 5 въпроса, преди да споделят информация онлайн.

Общ резултат:

Участниците стават по-критични, отговорни и етични потребители на медии, които могат да мислят независимо, да уважават истината и да допринасят положително за дигиталните общности.

Модул 3: Умения за борба с дезинформацията (6 часа)

Обща цел

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

**Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора**

Този модул помага на участниците да разберат как се създава и разпространява дезинформацията. Той въвежда практически инструменти и стратегии за идентифициране, анализиране и проверка на онлайн съдържание. Основната цел е да се даде възможност на участниците да направят разлика между фалшива и точна информация и да използват уверено техниките за проверка и проверка на фактите. Модулът съчетава теория с практическо учене чрез преживяване.

Резултати от обучението

До края на този модул участниците ще могат:

- да обяснят разликата между манипулация (misinformation), дезинформация и вредна информация (malinformation);
- разпознаване на често срещани езикови и визуални признаци на фалшиви новини;
- да установи защо възрастните хора може да са по-уязвими на дезинформация;
- ефективно използване на инструменти за проверка на фактите и проверка на изображенията;
- проверете онлайн информацията чрез кръстосана проверка на множество източници.

Материали:

- Инструментариум за проверка на фактите "Откриване на фалшиви новини"
- Работни листове за проследяване на вирусни истории и осведоменост за дийпфейкове
- Казуси за дезинформацията в областта на здравето и изборите
- Кратки видеоклипове

Урок 3.1: Разбиране на практиките за дезинформация и разпознаване (2 часа)

1. Разбиране на видовете невярна информация

Участниците научават разликите между манипулация, дезинформация и вредна информация:

- *Манипулация:* невярна информация, споделена без злонамерено намерение.
- *Дезинформация:* невярна информация, споделена умишлено с цел измама.

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

- *Вредна информация:* истинска информация, споделена с цел нараняване на някого или нарушаване на поверителността.

Пример: Човек споделя стара снимка на наводнение, мислейки, че е от днес (манипулация), докато друг човек споделя същата снимка умишлено, за да създаде паника (дезинформация).

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да обяснят разликата между трите вида информационно разстройство с помощта на реални примери.

2. Разпознаване на езикови и визуални признаци на фалшиви новини

Участниците изследват как езикът, визуалните ефекти и заглавията могат да бъдат манипулирани, за да създават фалшиви новини. Те анализират преувеличени заглавия, граматически грешки и емоционален език, които се опитват да привлекат вниманието.

Те също така сравняват реални и фалшиви визуализации, като се научават да идентифицират признаци на редактиране на снимки или премахване на контекста.

Дейност: "Фалшиво или истинско?" – участниците анализират двойки новини и решават коя от тях е истинска.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да разпознаят типичните езикови и имиджни характеристики на фалшивите новини.

3. Защо възрастните хора са по-уязвими към дезинформация

Участниците обсъждат защо някои възрастови групи, особено възрастните хора, са по-склонни да вярват и споделят невярно съдържание. Сесията обяснява прости резултати от изследванията:

- по-възрастните потребители често се доверяват твърде лесно на познати източници;
- те по-рядко могат да проверяват информацията;
- те често разчитат на социални контакти за информация.

Дискусия: Участниците споделят личен опит от срещата с подвеждащи съобщения (например фалшив съвет за здраве в WhatsApp).

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да опишат основните причини, поради които възрастните хора са по-уязвими към дезинформация, и да предложат лични стратегии за превенция.

Урок 3.2: Стратегии за разпознаване и разграничаване на невярна информация (2 часа)

1. Анализиране на вирусни фалшиви новини

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Участниците изучават популярни примери за вирусна дезинформация като фалшиви лекарства за COVID-19, политически слухове или подвеждащи твърдения за природни бедствия. Те обсъждат защо хората вярват на такива истории и как те се разпространяват бързо в социалните мрежи.

Дейност: "Защо се разпространи?" – участниците работят в малки групи, за да проследят как фалшивата история се е разпространила онлайн.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират основните причини, поради които фалшивите новини се разпространяват и да обяснят какво ги прави убедителни.

2. Технология и откриване на дълбоки фалшификати (Deepfake)

Участниците се запознават с дълбоки фалшификати – генерирани от изкуствен интелект видеоклипове или аудио, които изглеждат и звучат истински. Те се научават да разпознават предупредителни знаци като неестествено мигане, странни сенки, несъответстващи гласове или неправилни движения на устните.

Дейност: Гледане и анализиране на кратки клипове за дълбоки фалшификати, след което споделяне на наблюдения.

Цел на обучението:

- Участниците **ще могат да идентифицират** визуални и аудио знаци, които показват deepfake видео.

Ключови термини (прости определения):

- *Deepfake:* фалшиво видео или аудио, създадени с помощта на изкуствен интелект.
- *Манипулация:* промяна на медията, за да се създаде погрешно впечатление.

3. Алгоритми на социалните мрежи и информационни балони

Участниците научават как платформите на социалните мрежи показват на потребителите само съдържанието, което отговаря на техните интереси – създавайки "филтърни балони" или "ехо камери", където рядко виждат различни мнения. Те обсъждат как това увеличава риска от вярване в дезинформация.

Дейност: "Пукане на балона" – участниците изследват начини да следват различни страници и източници на новини.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да обяснят как алгоритмите персонализират съдържанието и да опишат стратегии за достъп до различни гледни точки.

Съвет за местна адаптация:

Включете примери за популярни социални мрежи във всяка страна (напр. Facebook и TikTok в Турция, Facebook и YouTube в България, Twitter/X и Instagram в Чехия).

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Урок 3.3: Инструменти и практика за проверка (2 часа)

1. Използване на сайтове за проверка на факти

Участниците се запознават с надеждни платформи за проверка на факти като teyit.org, [Doğruluk Payı](https://dogrulukpayi.org), AFP Fact Check и Snopes. Те се научават как да търсят конкретни твърдения и да виждат дали са проверени или развенчани.

Активност: "Проверка на твърдението" – участниците избират едно заглавие на новини и го проверяват чрез сайт за проверка на факти.

Цел на обучението:

- Участниците **ще могат да** използват поне един уебсайт за проверка на фактите, за да проверят точността на твърдението.

Културна бележка:

За Турция teyit.org и [Doğruluk Payı](https://dogrulukpayi.org) са част от **Международната мрежа за проверка на фактите (IFCN)**, осигурявайки професионални стандарти за проверка.

2. Инструменти за проверка на изображения и видео

Участниците научават как да използват инструменти като **Google Reverse Image Search**, **TinEye** или **InVID**, за да проверяват визуалните изображения. Те практикуват проверка къде се е появило изображението за първи път, дали е редактирано и какъв е оригиналният му контекст.

Дейност: "Разрешете мистерията" – участниците проследяват произхода на изображение или видео с помощта на онлайн инструменти за проверка.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да използват инструменти за обратна проверка на изображения и видео, за да потвърдят автентичността на визуалното съдържание.

3. Практика: "Истинска ли е тази новина?"

Участниците прилагат всичките си знания към реални или симулирани примери за фалшиви и истински новини. В малки групи те използват инструменти за проверка, обсъждат доказателства и решават дали съдържанието е надеждно.

Дейност: "Предизвикателство за проверка" – екипите анализират няколко публикации и представят как са потвърдили или опровергли всяка от тях.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да прилагат стъпки и инструменти за проверка, за да оценят точността на онлайн новините или твърденията.

4. Проверка между източници

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Участниците се научават как да потвърждават информацията, като проверяват **множество независими и надеждни източници**. Те практикуват сравняване на данни, отбелязване на разлики и разпознаване на пристрастия.

Дейност: "Картографиране на надеждни източници" – участниците проверяват кратка история, като проверяват три различни медии.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да използват техники за кръстосана проверка, за да потвърдят дали информацията е съгласувана в множество източници.

Ключови изводи

В края на този модул участниците могат:

- ✓ да разберат как се различават манипулация, дезинформация и вредна информация
- ✓ да разпознават езикови и визуални признаци на фалшиво съдържание;
- ✓ да знаят защо възрастните хора могат да бъдат по-уязвими и как да намалят риска;
- ✓ да използват инструменти за проверка на факти, проверка на изображения и видео;
- ✓ да проверяват твърденията чрез консултация с множество надеждни източници.

Общ резултат:

Участниците стават **критични, уверени и добре подготвени дигитални граждани**, които могат да разпознават манипулациите, да проверяват фактите независимо и да допринасят за по-надеждна информационна среда.

Модул 4: Дигитално гражданство, осведоменост и социално участие (6 часа)

Обща цел

Този модул насърчава участниците да станат отговорни и активни граждани в дигиталния свят. Помага им да имат достъп до надеждна информация от официални източници, да участват безопасно в онлайн общности и да продължат да учат дигитално през целия живот. Модулът също така повишава осведомеността за етичното поведение и дигиталните права, подкрепяйки целта на проекта за дигитално включване през целия живот.

Резултати от обучението

До края на този модул участниците ще могат:

- намиране и използване на надеждна онлайн информация от официални и академични източници;
- идентифициране на дезинформация по чувствителни теми като здравеопазване, околна среда и климат;
- участват отговорно в онлайн социални дейности и кампании;
- използване на платформи за електронно управление за достъп до цифрови обществени услуги;

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

- Създайте личен план за непрекъснато дигитално обучение и самоусъвършенстване.

Материали:

- Наръчник за цифрово гражданство
- Работен лист "Моят личен дигитален план"
- Инфографика "Отговорно споделяне при кризи"
- Видеоклипове: *Дигитално гражданство, Онлайн активизъм*

Урок 4.1: Достъп до надеждна информация онлайн (2 часа)

1. Правилно използване на официални и академични източници

Участниците научават как да имат достъп до точна и надеждна информация от правителствени (.gov), образователни (.edu) и организационни (.org) уебсайтове. Те изследват примери като министерства на здравеопазването, национални библиотеки и университетски изследователски портали.

Дейност: *"Доверяваме ли се или не?"* – участниците сравняват два уебсайта (официален здравен сайт срещу публикация в социалните мрежи) и обсъждат кой е по-надежден и защо.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да разпознават надеждни цифрови източници и да обяснят защо заслужават доверие.

2. Четене и разбиране на научна информация

Участниците практикуват как да четат ефективно научна или новинарска статия. Те се научават да се фокусират върху заглавието, резюмето и заключението и да интерпретират основни диаграми и графики.

Пример: Четене на кратка статия на Световната здравна организация (СЗО) и идентифициране на нейното основно послание.

Дейност: *"Четене между редовете"* – участниците сканират кратък текст и идентифицират неговите ключови доказателства и заключение.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират основната идея и подкрепящите доказателства в кратки научни текстове.

3. Избягване на дезинформация по чувствителни теми

Участниците разглеждат често срещани неверни твърдения в области като ваксините, безопасността на храните и изменението на климата. Те обсъждат как да проверят тази

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

информация, използвайки официални източници като СЗО, WWF или национални министерства.

Пример: Сравняване на публикация в социалните мрежи за "чудодейна диета" с проверена информация от национална здравна агенция.

Дейност: "Разкриване на текуща дезинформация" – групите анализират и развенчават примери за фалшиви новини за околната среда или здравето.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират невярно или подвеждащо съдържание в социално чувствителни теми, като използват надеждни препратки.

Урок 4.2: Социално участие и дигитален активизъм (2 часа)

1. Участие в дигитални кампании

Участниците изследват как хората могат да подкрепят социални каузи – като опазване на околната среда, права на възрастните хора или равенство – чрез онлайн петиции, хаштагове и кампании за повишаване на осведомеността.

Пример: Преглед на начина, по който глобални кампании като **#SaveThePlanet** създават осведоменост и промяна.

Дейност: "Създаване на въздействие като дигитален гражданин" – участниците проектират проста кампания за повишаване на осведомеността за социална кауза, която ги интересува.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да опишат начини за отговорно участие в онлайн социални движения.

2. Отговорен обмен на информация по време на кризи

Участниците се научават как да споделят информация отговорно по време на извънредни ситуации като земетресения, наводнения или пандемии. Те обсъждат важноста на следенето на официалните новини от AFAD, Турския Червен полумесец или други национални органи.

Дейност: "Ролева игра за комуникация при кризи" – малки групи анализират кризисен сценарий и решават коя информация е безопасна за споделяне.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират надеждни източници и да споделят информация отговорно по време на социални или природни кризи.

3. Безопасно използване на услугите на електронното правителство

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Участниците се запознават с портала за електронно управление (e-Devlet) и научават как да имат достъп до цифрови обществени услуги като здравни досиета, данъчни запитвания и системи за записване.

Дейност: *"Дигитален достъп до услуги"* – участниците разглеждат портала за електронно управление или уебсайта на местна обществена услуга стъпка по стъпка.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да използват безопасно платформи за електронно управление за достъп до лични и обществени услуги онлайн.

Урок 4.3: Учене през целия живот и цифрово развитие (2 часа)

1. Следване на дигиталните тенденции

Участниците се научават как да бъдат в крак с новите технологии и платформи. Те изследват надеждни източници на технологични новини, блогове, подкасти и вебинари, за да разберат разработки като изкуствен интелект, метавселена и нови инструменти за социални мрежи.

Дейност: *"Подготовка за бъдещето"* – мозъчна атака за това как технологиите могат да повлияят на ежедневието през следващите пет години.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да идентифицират поне два надеждни източника за проследяване на дигиталните тенденции.

2. Изследване на безплатни платформи за онлайн обучение

Участниците се запознават с Coursera, edX, Khan Academy и EBA (Турската мрежа за образователна информатика). Те се научават как да се регистрират за курсове и да намират програми за обучение, които отговарят на техните интереси.

Дейност: *"Намерете своя курс"* – участниците избират онлайн курс и обясняват защо искат да го вземат.

Цел на обучението:

- Участниците ще могат да се запишат в платформа за онлайн обучение и да опишат как тя подпомага тяхното личностно развитие.

3. Създаване на личен план за дигитална грамотност

Участниците създават своя собствена пътна карта за дигитално обучение, за да продължат да се развиват след курса. Планът включва лични цели като:

- "Ще чета по една проверена статия всяка седмица."
- "Ще научавам нов дигитален инструмент всеки месец."
- "Ще се присъединя към общностна група онлайн."

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

Дейност: "Моето дигитално пътешествие" – участниците пишат и представят личните си учебни цели.

Цел на обучението:

- Участниците **ще могат да разработят** и следват прост план за дигитално обучение през целия живот.

Ключови изводи

В края на този модул участниците:

- ✓ разбират как да намират точна, официална и научна информация онлайн;
- ✓ да участват безопасно и отговорно в цифровите общности;
- ✓ да използват уверено електронното правителство и онлайн услугите;
- ✓ и да продължат да учат и развиват своите цифрови умения самостоятелно.

Общ резултат:

Участниците стават активни, информирани и отговорни дигитални граждани, които допринасят положително за своите общности и онлайн света.

Методи и оценка

По време на програмата силно се насърчава активното участие на участниците, споделянето на опит и самостоятелното учене. В съответствие с принципите на ученето за възрастни, програмата се фокусира не само върху трансфера на знания, но и върху развитието на практически умения, които участниците могат да прилагат в ежедневието.

Обучението се осъществява чрез практически семинари, симулации и интерактивни упражнения, а не чрез традиционни лекции. Тези методи за активно учене правят знанията по-трайни, ангажиращи и приятни.

а) Предварителен / Следващ тест: Измерване на напредъка на знанията

В началото и в края на програмата участниците правят кратък стандартизиран тест, за да измерят знанията си за дигитална медийна грамотност и дезинформация.

- Сравнението на резултатите преди и след теста показва колко са се подобрили участниците.
- Резултатите помагат да се оцени ефективността на програмата и да се идентифицират области за бъдещо подобрене.

б) Интерактивни групови дейности и семинари: Изграждане на умения

Co-funded by
the European Union

2024-2-TR01-KA210-ADU-000280841

Усъвършенствана дигитална медийна грамотност и противодействие
на дезинформацията за възрастните хора

В края на всеки модул участниците участват в упражнения, базирани на сценарии, анализи на казуси или ролеви сесии.

- Тези дейности помагат за прилагането на теоретични знания в реалния контекст.
- Те укрепват критичното мислене, решаването на проблеми, работата в екип и комуникационните умения.
- Груповите презентации и дискусии насърчават участниците да се учат от различни гледни точки.

в) Наблюдение и самооценка: фокусиране върху учебния процес

Обучителите използват форми за наблюдение, за да записват ангажираността, въпросите, сътрудничеството и представянето на участниците по време на семинарите.

Участниците също така попълват формуляри за самооценка, за да разсъждават върху:

- какво са научили,
- където са се борили, и
- как планират да прилагат нови умения.

Това размишление помага на участниците да поемат отговорност за собственото си обучение и да разпознаят личния си напредък.

Co-funded by
the European Union